

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 462. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm11070.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Vende vi os nu til Historiens Vidnesbyrd om Russernes Forhold til Aandelivet, før Peters Dage, da møde vi, som sagt, først Beretningen om Varegernes Indkaldelse, af Længsel efter Landefred, og om Folkets Daab, der staaer som en Virkning af Varegernes Lyst til en venlig Forbindelse med Hoffet i Constantinopel, en Lyst vi veed de deelde med Væringene, og som er let at forklare, dersom Varegerne vare Nordmænd, og Nordmændene oprindelige Brødre til Thracerne. At det, naar vi undtage Novgorod og Kiof, ei havde Stort at betyde med Russernes Omvendelse, kan man vel begribe, siden den gik saa stille af, og saamange Stammer endnu ere enten 463ganske, eller dog næsten Hedninger, men det viser sig og allerede deri, at de hedenske Tartarer kunde, 200 Aar efter, indtage Landet og beherske det saalænge, til de selv udmattedes. Hvad som derimod er mærkeligt, er at vi finde *indenlandske Krøniker*, som omtrent begynde og slutte med de islandske, en Omstændighed, der synes at sætte Varegernes norske Herkomst udenfor al Tvivl. Det var i Kiof, i det Petscheriske eller Hule-Klosteret, som stiftedes i Midten af det 11te Aarhundrede, at Ruslands Krønike fødtes og havde sit bedste Tilhold, og her skrev*omtr. 1100. Munken *Nestor* ved Aarhundredets Slutning sin længe glemte, siden meget forroste, men endnu meget utilstrækkelig bekjendte Tiding (Vremenik eller Lietopis) om Folkets Hændelser. Vigtig er Bogen tilvisse, men at sammenligne den enten med Snorres eller Saxes, end sige gjøre den til en symbolisk Bog i Nordens Historie, gjør man neppe, med mindre man er en Rus med Liv og Sjæl, eller saa stakaandet og stærblind en Critiker som Schlözer; thi Bogen lader sig kun sammenligne med Middelalderens tørre og matte Annaler, eller i det Høieste med Saxe-Krøniken, og Texten synes at være saa usikker, at Udgiveren maa for en stor Deel gjøre den selv, en Omstændighed som især gjør det saare misligt at beraabe sig paa Nestor, naar Talen er om Folk og Hændelser udenfor Rusland. Blandt de følgende Annalister er især Johan,*omtr. 1230. en Pope i *Nov464gorod* mærkværdig, deels fordi han er samtidig med Snorre, og deels fordi han har opbevaret den ældste russiske Lov (Pravda) som Storfyrst Jareslav gav Novgoroderne 1020, og som skal have en mærkelig Lighed med vore nordiske Love. Selv under det tartariske Aag vedblev man at skrive Krøniker, men ophørde saa godt som netop, da det blev afkastet; thi i det femtende Aarhundrede begyndte man at fylde Huller med polsk og bøhmisk Blandingsgods, og at kaste alt sammen i de saakaldte Slægtebøger (Stepeny knigi). En saadan Slægtsbog, der skal forskrive sig fra Erkebiskop*døde 1406. Kiprian i Moskau, og gjordes færdig af en følgende Erkebisp der sammesteds, nemlig Makar, kan man kalde*døde 1564. den Moskovitiske Historie, og dermed endtes omtrent Arbeidet før Peters Dage; thi det var som om Gru for den skrækkelige Ivan, selv efter hans Død, lammede Haanden som vilde beskrive hans Færd, og den anden Romanov sørgede for at Gruen ei skulde forgaae. Vil vi nu end ikke lade os nøie med denne vel haandfaste Forklaring, saa er det dog nemt dertil at knytte den dybere Grund; thi deels er det klart, at Kiof og Novgorod maatte nedsynke i dyb Afmagt, før de underkastede sig Moskau, og deels er det ligesaa rimeligt, at det syttende Aarhundrede, der fremskreed over den gamle Herre-Stammes Grav, var i Rusland, saa at sige maalløst, som at det Samme var Tilfældet med det femtende i Tydskland og Norden, Tiden var 465der, da man behøvede en Reformation, og den havde ikke været der, hvis Krøniken ei saa at sige, var siunket i Graven med Fædrene og deres Herre-Stamme. At det virkelig var saa, blive vi bedst vaer ved at kaste et Øie paa Kirkeuhret; thi det gaaer, i denne Henseende, aldrig feil, og naar det gaaer i Staae, kan man være vis paa, det trænger til meer end at trækkes op, og i det Mindste til at gøres reent. Under Ivan den Gruelige kom Bogtrykkerkonsten til Rusland,*1564. og endnu i hans Dage udkom den gamle slavoniske Bibeloversættelse, som tilskrives den Kyrill,*1581. der virkelig i det niende Aarhundrede oversatte Bibelen for Mæhrer og Bulgarer. Herved syndes det store Skridt til en Reformation at være gjort, men syndes og kun saa; thi skjøndt dette Old-Slavoniske Sprog, hvori Oversættelsen er forfattet, stedse var Kirke-Sproget, kunde dog vist de Færreste, selv af Slave-Stammerne, forstaae noget Sammenhængende deraf, end sige læse Bøger, og der fremkom ingen levende Røst, som kunde og vilde tolke den hellige Sandhed for Almuens Øren. Under den sidste Rurikide*1587. fik den russiske Kirke, som hidtil havde staaet under Patriarchen i Constantinopel, sig en for sig selv i Moskau, hvilket ligeledes husker os paa Reformationen, men kun for at lade os see, at her ingen fandt Sted. Endelig opstod der i det syttende Aarhundrede en Mand, som havde noget Nyt i Sinde, men *hvad* det egentlig var, er 466ikke nemt at sige, deels fordi Efterretningerne derom ere magre og stridige, og deels fordi han standsedes paa Halvveien. Denne, i al Fald *mageløse russiske Biskop, Nikon*,*1605. var født i Egnen af Nischnei-Novgorod, lagde sig ivrig efter boglig Konst, blev Biskop i Novgorod, og derpaa Patriarch i Moskau.*1652. Denne Værdighed beklædte han i sex Aar med stor Anseelse og Driftighed, lod Bibelen optrykke, prædikede, mod den almindelige Sædvane, ofte, holdt stræng Orden, befordrede Kundskab, og foretog en Forandring med Alterbogen, som man maatte ønske at kjende nøie, da den har tjent, i det Mindste til Paaskud for den første Sect man i Rusland veed af at sige, de saakaldte Raskolniker (Frafaldne) eller, som de kalde sig selv, Isbraniker og Staroverster (Udvalgde og Oldtroende) som bebreide ham at have forfalsket baade Bøgerne og Kirkens Lærdom. Vist er det, at Nikon ved sine Forandringer paadrog sig ligesaameget Had, som hans Anseelse og Lykke tildrog ham Misundelse, og ved at modsætte sig Oprettelsen af Kloster-Cancelliet, hvorved Geistligheden inddroges under verdslig Domstol, mistede han aldeles Czarens Gunst. Vel tænkte han at vinde Seier, ved at lægge sin Stav,*1658. indslutte sig i et Kloster, og derved ligesom erklære Riget i Band, men det hjalp ikke, Czaren lod holde et Kirkemøde, hvor selv Patriarcherne af Alexandrien og Antiochien vare tilstæde, og der blev, efter Czarens Befaling,*1667. Nikon afsat 467og bandsat. Kun for saavidt seiredes Nikon, at han aldrig underkastede sig, og blev efter sin Død*1681. ei alene løst af Band, men fulgt til Jorde af den daværende Czar, Foeder Alexiovitz. Om det var hans Hensigt at reformere Bibelen efter sit Hoved, maa man vel end lade uafgjort, men at han ei vilde reformere Kirken efter Bibelen, det seer man, og, som Reformator, er han da ikke at beklage. Aaret efter Nikons Død tilfaldt Thronen Peter, skjøndt han først sex Aar efter egentlig besteg den, og vi see da let, at, efter Tiden og

Trangen at dømmes, var han kaldet til at være Reformator, ligesom det vel her maa blive os mærkeligt, at Historien, i Aarhundredets Begyndelse, synes at ville anvise Romanoverne deres Plads paa Patriarch-Sædet; thi havde dette Sæde været efter deres Sind, vilde Alt aabenbar taget en anden Vending, men glemme maa vi ikke, at, *efter Omstændighederne*, lod ikke vel nogen omfattende Forbedring sig tænke, med mindre den forberedtes og beskyttedes ved Ukaser, raa Folkefærd maae som Børn optugtes før de kan overbevises.